החברותא

החברותא בטאון פנימי להברים גליון מס **570** בס"ד ערש"ק פר' וישלח י"ב כסלו תשע"ח

פנינים יקרים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וכו' (לב, ד) מובא ברש"י מלאכים ממש. והנה מצאנו דבר מיוחד אצל יעקב אבינו ע"ה שהתורה מזכירה כמה פעמים שהיו עמו מלאכים כגון ויפגעו בו מלאכי אלקים (לב, ב) ועוד. הביאור הוא משום שליעקב אבינו היתה הבטחה מיוחדת של ושמרתיך בכל אשר תלך (כח, טו) וקיום השמירה היה עי"ז שנתלוו עמו מלאכים תמיד בכל מקום שהולך (אמר המעתיק האבות אברהם ויצחק היו בארץ כנען משא"כ יעקב היה בחו"ל והיה זקוק לשמירה יתירה וד"ל). (הגרי"ז מבריסק זצ"ל)

וישלח יעקב מלאכים וכו' (לב, ד) מובא ברש"י דברי המדרש מלאכים ממש. ראשי התיבות של "ממש" מלאכים ממצוות שעשה, ולמה לא שלח בני אדם? מפני שאפילו האדם המושלם ביותר כאשר שרוי במחיצתו של רשע סופו להמלך וללמוד ממעשיו הרעים כדרשת חז"ל (באבות א, ז) הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע. זהו שמרומז בכתוב וישלח יעקב מלאכים ולא בני אדם משום אל עשיו אחיו עלול להשפיע עליו וגם ארצה שעיר שדה אדום, גם המקום מושחת ולכן אין לסמוך רק על המלאכים מהמצוות שעשה. (חומת אש)

עם לבן גרתי וכו' (לב, ה) רש"י ותרי"ג מצוות שמרתי וכו', כלל גדול רמזו חכמים בפסוק זה. יהודי הגר בחו"ל כגר ותייר ובדעתו לגור בארץ הקודש אז יש סכוי שתרי"ג מצוות שמרתי, אך אדם הקובע את מקומו בחו"ל דרך קבע יש מקום לחשוש שיתרופפו בלבו תרי"ג המצוות... (נזר יוסף)

עם לבן גרתי וכו' (לב, ה) ברש"י לא נעשיתי שר וחשוב כלומר אינך כדאי לשנוא אותי על ברכת אבינו שברכני כי לא נעשיתי שר וחשוב. לכאורה נראה כאלו שרצה לומר שהברכות לא התקיימו וזה טעון בירור. אלא שיעקב אמר לעשו שהברכות שהאבא בירך היא על העתיד כך שבהוה לא נעשיתי שר וחשוב, ועשו לא מתעסק בחשבונות על עתיד ונצח ובהוה יש לו בשפע וא"כ אינך כדאי לשנוא אותי על הברכות. (הגרי"ד סולובייציק זצ"ל)

עם לבן גרתי (לב, ה) פרש"י ותרי"ג מצוות שמרתי, ותמוה הדבר הרי יש מצוות התלויות בארץ ישראל ובמקדש ויש מצוות השייכים לאנשים ולמצבים מיוחדים והאיך אמר יעקב ששמר את כל תרי"ג המצוות? ונראה לבאר שלא אמר שקיים את כל המצוות. אלא רק ששמר את כל המצוות, והוא מלשון המתנה וצפיה כמו שכתוב ואביו שמר את הדבר. שכל זמן היותו אצל לבן היה ממתין ומצפה שיוכל לקיים את כל מצוות ה', וכשממתינים ומצפים אף לא עושין בפועל מחמת אונס נחשב כאלו עשאן. (טעם ודעת)

עם לבן גרתי וכו' ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני למצא חן בעיניך (לב, ה) רש"י עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, בשים לב שענין תרי"ג מצוות שמרתי אינו כתוב בתורה בפירוש משא"כ ויהי לי שור וחמור וכו' נכתב בפירוש בתורה. התורה מאריך בענין העשירות שאם ירצה להרע לו יריע רק להונו ולא לעניינים הנוגעים לנשמה. (שפתי צדיק)

וירא יעקב מאד וכו' (לב, ח) במד"ר שני בני אדם הבטיחם הקב"ה ונתיראו בחיר שבאבות יעקב ובחיר שבנביאים משה. לכאורה קשה כיון שהקב"ה הבטיחו הרי מקרא מלא (ישעי' נה) כי כאשר ירד הגשם והשלג וכו' כן יהיה דברי - לא ישוב אלי ריקם וכו'. אלא כיון שהברכה יוצאת ממקור הברכה מן הרוחני הגמור הרי היא יורדת כמה וכמה עולמות ואפשר שתשאר שם ותהא שמורה לעתיד לבא כמו שאז"ל (ברכות ד) שמא יגרום החטא, ועוד שבקשו שיהיה ה' לי לאלקים במדת הדין ונתיראו מפני שהבחירה ביד האדם ומחמת הבחירה יצטרכו לקבל הברכות במדת הרחמים. (בן אברהם מייזוס)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

האשק שיחת הרב"ש ניש"א פרי תקנה תשל"ה (פר נבור) הובא לדפוס ע"י א.א.

בראשית ברא וכו' והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום, ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, זאת אומרת שראשית בריאת העולם היתה התגלות השי"ת בבחינת תוהו ובוהו, ואח"כ נברא עולם הבחירה בכדי שהאדם בבחירתו יעבוד ויביא להתגלות הבורא בבחי' זו של תוהו ובוהו. וכל ימי חייו עליו לעמול ולהתקדם להגיע אל התכלית הזו. לשם כך עליו לחיות כל ימיו בביטול גמור, ואסור לו לשכוח אף רגע אחד ש"בהמות הייתי עמך". ואפילו נשימה אחת לא יפסיק מלהיות "כגמול עלי אמו".

דרך זו היא לכאורה קשה עד מאד. בחירה זה יסורים, כמו שאמר דוד המלך "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך", ובלי יסורים לא שייך להשיג את מציאות האין של האנוש, רק שאצל זה שמחפש את הבורא היסורים שלו הם יסורי אהבה. באופן טבעי מנסה כל אדם לדחות מעליו את היסורים, אך זה שחי באהבת הבורא הוא רוצה את היסורים, כמו רבי אליעזר ברבי שמעון שהיה קורא להם בואו אחי. וכמו שביקש דוד המלך "על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו" שהיסורים לא יבואו בשטף כדי שלא יתנתק ע"י היסורים מהבחינה של כגמול עלי אמו. בדרך זו הגיע רבי עקיבא למסרקות של ברזל, מכיון שאצלו המסרקות של ברזל היו שעשועים, שלא הרגיש בהם שום כאב. שהוא היה כ"כ בעמקות וכ"כ מופשט ולא הרגיש את כאבי הגוף. רק אצלינו מצטייר מסרקות של ברזל כיסורים אבל אצל רבי עקיבא לא היה המושג של כאב ממסרקות ברזל.

כאשר הרגו את עשרה הרוגי מלכות שאלו את הרבש"ע הייתכן, והוא השיב "עוד קול אחד אשמע אחזיר את העולם לתוהו ובוהו". היינו, שהרבש"ע השיב: אם אתה, רבי עקיבא, הולך איתי, ומקבל את היסורים באהבה, מוטב, אז יהיה קיום לעולם, ואיך יהיה קיום לעולם? כאשר האנוש בעל הבחירה הגיע לאחדות גמורה, בבחינת "תוהו ובוהו" שקודם הבריאה, שהרי לשם כך בראתי את העולם. ובאם לאו, אם לא תקבלו את היסורים באהבה, בלי לשאול שאלות - היינו באמונה, אחזיר את העולם לתוהו ובוהו, כי אם העולם לא הגיע לתוהו ובוהו בבחינת אנוש, אחזיר את העולם לתוהו ובוהו שהיה קודם הבריאה, היות שאם העולם לא הגיע אל יעודו שלשמו נברא אין לו קיום. אם אין את ה"תוהו ובוהו" שלכם, צריך להחזיר את העולם לתוהו ובוהו שלי שהיה קודם הבריאה. וזה "יצאה נשמתו באחד", שהגיע לשלימות הביטול. וכמו בתוהו ובוהו שקודם הבריאה שהיה רק אחד, כך עבד רבי עקיבא לבטל אצלו את הבחירה לגמרי, והוא חי באמונה "שלולא ה' עוזרו לא היה יכול לו". ואפילו לאחר שניתנה לו הבחירה הרי "לולא ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי" - ומה שנשאר בבחירה היא בסופו של דבר רק "אליך זעקו" ואז "נמלטו".

וזו היא כל העבודה שלנו, להגיע לבחינת "בהמות הייתי עמך", כמו בהמה עם בעליה והבן עם אמו. ולהגיע לכזו בחינה של מסרקות

של ברזל. וזה שעובד על עצמו ונכנס עמוק בדרך העבודה הזו, יש לו כל הזמן פחד מן הסכנה שהוא שרוי בה, שלא יפרד מדבקות הבורא אפילו רגע אחד, ושלא יגיע למצב שהוא מרגיש כאב במסרקות הללו. וכמו שהרבש"ע כביכול לא מרגיש כאב, כי הוא יחיד בעולמו ומה שייך בכלל אצלו דבר כזה, כך צריך האדם לעבוד על עצמו ולהגיע לכזו התפשטות, שיהיה בטל ודבוק אל הרבש"ע - מה הקב"ה יחיד בעולמו אף הוא יחיד בעולמו. שזה ענין יצאה נשמתו באחד. וכמו שהרבש"ע הוא המציאות של הבריאה, כך הצדיק אמת שהוא צלם אלוקים שהגיע לבחינת "אחד" הוא מקיים את הבריאה. ובחינת "אחד" שאחר הבריאה היא נעלית לאין ערוך מבחינת "אחד" שקודם הבריאה, שקודם הבריאה עדיין לא היה גוף ולא בחירה, אמנם אחר שנברא עולם הבחירה והוא ביטל את הגוף ואת הבחירה, כלומר שמצא עצמו "חטאתי נגדי תמיד" והביא את הגוף לביטול ולבחינת "אחד", והעלה את הכל לאחד המיוחד - בחינה זו היא התגלות הבורא באופן נעלה ביותר, ולשם כך ברא את העולם.

תכלית הבריאה היא, שכולנו נגיע למציאות הזו של "מסרקות של ברזל" ו"יצאה נשמתו באחד". והכוונה בזה, שכאשר האדם עומד בבחירתו בתכלית הביטול והדביקות הוא שרוי בסכנה גדולה, והוא חי בפחד נורא שמא יהיה מציאות ועל ידי הסיפוק שיהיה לו הוא יתנתק מן הדביקות. הדבר הזה יכול לקרות מבלי שירגיש אפילו. ולכן הוא צריך לעבוד על עצמו שירגיש כל כך את הסכנה עד שלא יוכל ליפול מן הדביקות. כי הטובע בים במערבולות של גלים סוערים שכוחותיו אוזלים הוא לא חושב על שום דבר ולא על שום סיפוק ממעשיו חוץ מדביקות במציל שמושיט לו יד שחייו תלויים בו. וכמו כן אדם שיודע שבכל רגע הוא עלול ליפול, והוא חסר אונים, והוא צריך מציל, הוא בדיוק כאותו טובע שכלו כוחותיו בים הסוער שאין לו שום דרך הצלה, ובאותו רגע הוא לא חושב על שום דבר רק להאחז במציל. הסכנה האיומה בה הוא שרוי מביאה אותו לביטול, ואז הוא נאחז בבורא שיציל אותו. וכשהאדם מגיע לכזו סכנה ואין אונים, אזי הוא בבחינת "יצאה נשמתו באחד", שכל כולו תלוי במציל, והוא חי רק עם המציל כמו הטובע בים. בחינה זו היא מסרקות של ברזל, שהוא נמצא בסכנה עצומה ובפחד נורא, וכאשר הוא נאחז במציל זו היא הדביקות עם המציל בבחינת "אחד".

נמצא אם כן שהפחד הזה גורם לו להיות בשלימות הדביקות, שלא יוכל להיות לו סיפוק, ואז הוא מגיע לשלימות כמו רבי עקיבא, שזה היה ענין המסרקות של ברזל שלו. שהרי רבי עקיבא לא הרגיש את המסרקות של ברזל כלל, רק לנו נראה שהיו לו יסורים, המסרקות של ברזל שלו היו הפחד הנורא שלא תתבטל הדביקות. רבי עקיבא היה בבחינת חוצב להבות אש והיה כמו טובע המפחד שלא יאבד את המציל, ולא הרגיש כלל את היסורים, וזה נקרא "יצאה נשמתו באחד".

המשך יבוא אי"ה

המשך פנינים יקרים

וירא יעקב מאד ויצר לו (לב, ח) יעקב אבינו ע"ה הבין שהוא בסכנה, בכל זאת לא מצאנו שיעקב עשה שנוי מדרכו בקודש, אלא עשה את שלו, התפלל בעת צרה ונענה. (שפת אמת)

ויצר לו (לב, ח) הגם שהבטיחו השי"ת בכ"ז הרבה בתפלה כי רצה להיוושע מצד התפלה ולא מצד ההבטחה... (שפת אמת)

הצילני נא מיד אחי מיד עשו (לב, יב) ידוע הפירוש בין שהוא בא עלי כאחי ובין שהוא בא עלי כעשו. כמו שמסיים הפסוק פן יבא והכני אם על בנים שאם בא עלי כעשו הפירוש פשוט שיהרג את גופם ואם בא עלי כאחי הפירוש פשוט שיהרג את נפשם כי אֵם הכוונה אל חדר הורתי. וגדול המחטיאו יותר מההרגו וד"ל. (בן אברהם מייזים)

עשו אמר יש לי רב (לג, ט) יעקב אמר וכי יש לו כל (שם יא) על עשו ניתן לומר יש לו מנה רוצה מאתים ואילו יעקב שמח בחלקו כך יש לו כל ואינו זקוק ליותר. (מעינה של תורה)

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח (לד, כה) פרש"י בשם המדרש בטוחים היו על כחו של זקן. וקשה הא יעקב כעם ואמר עכרתם אותי והאיך הלכו בכחו לעשות כן? והשיבו הכזונה יעשה את אחותינו?! ויש לומר שהקב"ה ברא זה לעומת זה כמו שיעשה הרשע בקליפה כן צריך הצדיק לעשות בקדושה. על זאת התחכמו בני יעקב כמו ששכם עשו עזות בקליפה שאנסו את בת יעקב והסכימו עליהם כך עשו בני יעקב עזות דקדושה בלא שאלה מאביהם... (מתוך דברי יחזקאל)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו (לז, א) מובא ברש"י בשם המדרש ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב אלא שמבקשים לישב בשלוה בעוה"ז? עוד מובא במדרש (פ"ד א) באופן אחר אר"א בשעה שהצדיקים יושבים בשלוה ומבקשים לישב בשלוה בעוה"ז השטן בא ומקטרג אמר לא דיין שמתוקן להם לעוה"ב וכו'. והתמיהה בזה האמור בלשון אמר הקב"ה והאמור בלשון השטן בא ומקטרג. ועוד אמרו בגמרא (הוריות י)בלשון שאלה: האם צדיקים שיורשים שני עולמות שונאים אותם? אלא שיש ערך גדול לנסיונות המעלים את הצדיק עד שמתקרב מאד לאלקינו. תפקיד העמדת הנסיון נמסר לשטן. ואכן העומד בנסיון מתקרב אל ה' וזוכה לשני העולמות, ודו"ק. (יד יוסף להר"י חראר)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו (לז, א) מובא ברש"י ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף. לכאורה צ"ב למה דוקא אצל יעקב מובא הענין של ביקש לישב בשלוה ולא באברהם ויצחק. ואפ"ל דאברהם במדת החסד אין מניעה בישיבתו בשלוה וכן ביצחק מדת הגבורה אין מוניעה לישב בשלוה אבל יעקב מדת האמת והתורה, הבקשה לישב בשלוה ימנע ממנו דרכה של תורה ובתורה אתה עמל לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף לזכות לעמל התורה. (יד יוסף להר"י חראר)

ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה (ל, מו) פרש"י שיוסף היה מסלסל בשערו, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב. ביאור הדבר יוסף רצה לפרסם שיש בורא עולם אבל לא רצו להתחבר עליו מפני שהולך מלבושי יהודים ע"כ נפל בדעתו שנכון הוא שילביש עצמו כמותם ולסלסל בשערו. אך מזה גרם שאשת אדוניו נשאה עיניה אליו. כאשר עשה חשבון הנפש ראה שאין לו שום עון אלא מה ששינה את בגדיו לכן ויעזוב בגדו בידה וינס מהם"א... (דברי יחזקאל משינאוא)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים

02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080 ירושלים 91050

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע